

ภาคผนวก ก

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)

๑. ความเป็นมาของหลักสูตร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ นับตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๗ ทั้งส่วนกลางและวิทยาเขต ถึงปัจจุบัน ตามมติของสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๗/๒๕๔๖ ซึ่งประชุมเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๖ อนุมัติให้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้ “ให้ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๗ เป็นต้นไป”^๑

การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเกณฑ์ ตามเกณฑ์สภามหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับพระสังฆาธิการ โดยมีเนื้อหาหลักสูตรและคุณสมบัติ รวมจำนวนหน่วยกิต ตามหลักสูตรประกาศนียบัตร มี ๒๔ หน่วยกิต ประกอบด้วย

- ก. วิชาบังคับ จำนวน ๑๘ หน่วยกิต
- ข. วิชาเลือก จำนวน ๖ หน่วยกิต

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงพันธกิจในการผลิตบัณฑิต ให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนาและหลักการสอน และสามารถนำความรู้ที่ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้ดำเนินตามแผนขยายการศึกษา โดยจัดหลักสูตรหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นหลักสูตร ๑ ปี เป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับพระสังฆาธิการ โดยส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

๒. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรม ในระดับประกาศนียบัตรให้สามารถนำความรู้ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ ในการแก้ปัญหาและพัฒนาพระพุทธศาสนา และสังคม

^๑ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

๓. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตร ให้อุทิศตนและสามารถนำหลักทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๔. เพื่อให้พระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมได้มีคุณสมบัติทางการศึกษา ที่สามารถศึกษาต่อในระดับชั้นปริญญาตรีได้

๒. หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์^๑

การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจในการเรียนการสอนการที่ผู้เรียนจะรู้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาที่ผู้สอนมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมซึ่งการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจผู้เรียนและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความสามารถความสนใจของผู้เรียนและเนื้อหาวิชาได้ อย่างไรก็ตามแนวทางการดำเนินกิจกรรมของอาจารย์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีดังนี้

๑. จัดเนื้อหาวิชาให้มีความยากง่ายเหมาะสมและเป็นไปตามลักษณะพัฒนาการของผู้เรียนตามความสามารถ นอกจากนี้ผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้น ๆ

๒. เลือกวิธีการสอนที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนด้วย ทั้งนี้ยังหมายถึงรวมถึงการเลือกใช้อุปกรณ์การสอนต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น ตัวอย่างรูปภาพการตีความจากแผนภูมิ การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ

๓. จัดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติ รวมทั้งให้ผู้เรียนได้รับทราบผลก้าวหน้าของการทำงานนั้นด้วย นอกจากนี้การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงาน ยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานโดยผู้สอนจะต้องค่อยๆ ให้ผู้เรียนได้ฝึกการเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานด้วย

๔. แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียนรวมทั้งเกณฑ์การประเมินผล เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจเรียน รวมทั้งให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวใน

^๑ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, **หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.)**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความพยายาม หรือความสนใจในการเรียน และความรับผิดชอบของผู้เรียนต่อการทำงานเพื่อนำไปสู่ผลของรางวัล มากกว่าความสามารถเฉพาะตัว

๕. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นขั้นตอนย่อย ๆ โดยคำนึงถึงสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องศึกษามาก่อนและความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา ซึ่งหมายรวมถึงสอนในแต่ละจุด ประสงค์ให้ต่อเนื่องกันในจำนวนที่เหมาะสมมากกว่าที่จะสอนรวม ๆ กันทั้งหมด โดยไม่มีเป้าหมาย

๖. เลือกและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียน การให้งานที่ยากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย ไม่อยากทำและเห็นว่าเกินความสามารถของตนเอง ซึ่งในบางครั้งผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารต่างๆ การที่ผู้สอนรู้จักการสังเกตผู้เรียนจะมีส่วนช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้

๗. สนับสนุนหรือช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มผู้สอนเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนได้สอดคล้องกัน โดยการวางแผนงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และมีประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้าน

๘. ชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากการศึกษาจากเนื้อหาการเรียนรู้นั้นในการนำไปใช้ใน ชีวิตจริงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้เพื่อแสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่ได้รับจากผู้สอน คือ

๑. การเรียนรู้ในด้านความจำผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลต่าง ๆ ได้จากการอ่านตำรา จาก การพบเห็นหรือได้ฟังอยู่เสมอ ๆ จากวิทยุ โทรทัศน์หรือสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้

๒. การเรียนรู้ในด้านแนวคิด ซึ่งผู้เรียนจะสามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการเรียน และนำมาจัดเป็นกลุ่ม เป็นพวก รวมทั้งบอกเหตุผลได้ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่อไป เช่น เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้เรื่อง "การบริหาร" ผู้เรียนจะสามารถแยกความแตกต่างของ ขั้นตอนต่าง ๆ รวมทั้งบอกลักษณะหรือองค์ประกอบของการบริหารได้

๓. การเรียนรู้ในด้านความจำและสามารถพูดในสิ่งที่จำมาได้ ผู้เรียนจะต้องเรียนและจดจำในสิ่งที่ผู้สอนกำหนดให้ และสามารถพูดหรือกล่าวในสิ่งที่จำมาได้อย่างถูกต้อง เช่น การท่องจำหลักกรรมคำสอน

๔. การเรียนรู้ในด้าน การพูดและการเขียนเพื่อการสื่อความหมาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถเขียนหรือบรรยายโดยใช้ภาษาของตนเองในการอธิบาย หรือการสรุปเรื่องราวได้อย่างเข้าใจจาก ข้อมูลต่าง ๆ เช่น จากการดูภาพยนตร์จากการฟังหรือข้อคิดจากผู้อื่น

ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้วิธีการสอนมีความเข้าใจผู้เรียนรวมทั้งมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน มีทักษะการสอนซึ่งหมายถึงมีความสามารถในการกระตุ้นเสริมแรงสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนสิ่งเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ รวมทั้งการกำหนดปัญหาหรือการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคิดแสวงหาความรู้ด้วยตนเองดังพุทธวิธีการสอนที่พระพุทธรองค์ทรงใช้มี ๔ วิธี คือ^๑

๑. สนทนสนทนา ชี้แจงให้ชัดคือจะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจนจนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งเห็นจริงเหมือนจูงมือไปให้เห็นกับตา

๒. สมหาทนา ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติคือสิ่งใดควรปฏิบัติหรือห้าทำก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

๓. สมุตเตชนา ไว้ใจให้อาจหาญแกัดกล้าคือปลุกใจให้กระตือรือร้นเกิดความอุตสาหะมีกำลังใจแข็งขันมั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจึงได้สู้งานไม่หวั่นไม่กลัวเหนื่อยไม่กลัวยาก

๔. สมุปรหัสนา ปลอบโลมใจให้สดชื่นว่าเรื่องคือบำรุงจิตใจให้ชุ่มชื่นเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและว่าเรื่องเบิกบานใจ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนร่วมกันปรึกษาหารือกันทำงานด้วยกันจะช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างไรก็ตามผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถของผู้เรียนในทุก ๆ ด้านด้วย

^๑พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๓๘) หน้า ๑๕๘-๑๕๙.

หลักสูตร

๑. ชื่อหลักสูตร^๑

- ๑.๑ ชื่อหลักสูตรภาษาไทย : หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
๑.๒ ชื่อหลักสูตรภาษาอังกฤษ : Certificate, Program in Sangha Administration

๒. ชื่อประกาศนียบัตร

- ๒.๑ ชื่อประกาศนียบัตรภาษาไทย
๒.๑.๑ ชื่อเต็ม : ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
๒.๑.๒ ชื่อย่อ : ป.บส.
๒.๒ ชื่อประกาศนียบัตรภาษาอังกฤษ
๒.๒.๑ ชื่อเต็ม : Certificate in Sangha Administration
๒.๒.๒ ชื่อย่อ : Cert. in Sangha Administration

๓. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ก. ปรัชญาของหลักสูตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทย ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสถาปนาขึ้นเพื่อเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป

คณะสังคมศาสตร์ มีเป้าหมายชัดเจนที่จะสนองงานคณะสงฆ์ โดยการพัฒนาคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมที่พึงประสงค์ คือ มีปฏิปทานาเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการที่จะพัฒนาตนเองที่สามารถศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^๑ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.), หน้า ๕.

ข. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตรให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์
๒. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตรให้สามารถนำความรู้ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคม
๓. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตร ให้อุทิศตนและสามารถนำหลักทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๔. เพื่อให้พระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมได้มีคุณวุฒิทางการศึกษาที่สามารถศึกษาต่อในระดับชั้นปริญญาตรีได้

๕. เกณฑ์การเปิดสอน

หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีความประสงค์จะเปิดสอนหลักสูตรนี้ สามารถดำเนินการขออนุมัติโครงการเปิดสอนตามขั้นตอน คือ

- ๕.๑ ประสานงานกับภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ กองวิชาการ และกองแผนงานสำนักงานอธิการบดี เพื่อจัดทำโครงการเปิดสอนหลักสูตร
- ๕.๒ ขอความเห็นชอบในการเปิดหลักสูตรจากคณะกรรมการประจำคณะสังคมศาสตร์

๖. คุณสมบัติผู้เข้าศึกษา

หลักสูตรการเรียนการสอนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้กำหนดคุณสมบัติผู้ที่เข้ามาศึกษาเอาไว้ดังนี้

- ๖.๑ เป็นพระสังฆาธิการหรือครูสอนพระปริยัติธรรมที่สอบได้ประโยค ๑-๒ ขึ้นไปและนักธรรมชั้นเอก หรือ
- ๖.๒ เป็นพระสังฆาธิการหรือครูสอนพระปริยัติธรรมที่ได้รับการแต่งตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี และเป็นผู้ที่สอบได้นักธรรมชั้นเอกและสำเร็จการศึกษาภาคบังคับขึ้นไป หรือ
- ๖.๓ เป็นพระภิกษุผู้มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนต่างๆ ไม่น้อยกว่า ๒ ปี และเป็นผู้ที่สอบได้นักธรรมชั้นเอกและสำเร็จการศึกษาภาคบังคับขึ้นไป หรือ
- ๖.๔ เป็นผู้ที่มหาวิทยาลัยอนุมัติให้เข้าศึกษาเป็นกรณีพิเศษเพื่อขอรับประกาศนียบัตรตามที่สภาวิชาการเห็นชอบ

๗. ระบบการศึกษา

ใช้ระบบหน่วยทวิภาค (Semester Credit System) โดยแบ่งเวลาการศึกษาในปีการศึกษา ออกเป็น ๒ ภาคการศึกษาปกติ คือ

ภาคการศึกษาที่หนึ่ง (First Semester) มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า ๑๖ สัปดาห์

ภาคการศึกษาที่สอง (Second Semester) มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า ๑๖ สัปดาห์

๘. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร ๑ ปี หรือต้องไม่ต่ำกว่า ๒ ภาคการศึกษาปกติ แต่อย่างมากไม่เกิน ๒ เท่าของระยะเวลาการศึกษาปกติของหลักสูตร

๙. การลงทะเบียนเรียน

กำหนดให้ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ ๑ จำนวน ๑๒ หน่วยกิต และในภาคการศึกษาที่ ๒ จำนวน ๑๒ หน่วยกิต ส่วนรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียนโดยไม่นับหน่วยกิตให้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดแผนการสอนของแต่ละแห่ง

๑๐. การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา

เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยอนุโลมและโดยเกณฑ์ทั่วไป คือ

๑๐.๑ ให้มีการวัดผลการศึกษาทุกรายวิชาที่นิสิตได้ลงทะเบียนไว้ในแต่ละภาคการศึกษา

๑๐.๒ นิสิตต้องมีเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในภาคการศึกษานั้น จึงจะมีสิทธิเข้าสอบในรายวิชานั้น

๑๐.๓ การประเมินผลการศึกษาในแต่ละรายวิชานั้น ให้มีผลการศึกษาระดับ (Grade) และค่าระดับ (Grade Point) ดังนี้

ผลการศึกษา	ระดับ	ค่าระดับ
ดีเยี่ยม(Excellent)	A	๔.๐๐
ดีมาก(Very Good)	B+	๓.๕
ดี(Good)	B	๓.๐๐
ค่อนข้างดี(Very Fair)	C+	๒.๕
พอใช้(Fair)	C	๒.๐๐
ค่อนข้างพอใช้(Quite Fair)	D+	๑.๕
อ่อน(Poor)	D	๑.๐๐
ตก(Failed)	F	๐

ทั้งนี้ เกณฑ์คะแนนต่ำสุดที่ถือว่าผ่านในรายวิชานั้นๆ คือ ระดับ D

๑๐.๔ นิสิตผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณสมบัติ คือ

- ก. สอบได้หน่วยกิตสะสมครบตามหลักสูตรเข้าศึกษาภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒ เท่าของเวลาการศึกษาตามหลักสูตรและมีค่าระดับเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่าค่าระดับ ๒.๐๐
- ข. ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- ค. มีความประพฤติดี
- ง. ไม่มีพันธะอื่นใดกับมหาวิทยาลัย

๑๐.๕ นิสิตผู้สำเร็จการศึกษามีสิทธิที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัย ในสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องได้รับค่าระดับเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๕๐

๑๑. โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรประกาศนียบัตร มี ๒๔ หน่วยกิต ประกอบด้วย

- ก. วิชาบังคับ จำนวน ๑๘ หน่วยกิต
- ข. วิชาเลือก จำนวน ๖ หน่วยกิต

กลุ่มวิชาบังคับ จำนวน ๑๘ หน่วยกิต

บส ๐๐๑	การปกครองคณะสงฆ์	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๐๒	กฎหมายคณะสงฆ์	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๐๓	พระสงฆ์กับภาวะผู้นำ	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๐๔	การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๐๕	การบริหารงานสาธารณูปการ	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๐๖	การบริหารงานศาสนสมบัติ	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๐๗	การบริหารงบประมาณ	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๐๘	สัมมนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๐๙	การบริหารงานธุรการ	๒ (๒-๐-๔)

กลุ่มวิชาเลือก จำนวน ๖ หน่วยกิต

บส ๐๑๐	พระพุทธศาสนากับการศึกษาสงเคราะห์	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๑	พระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๒	พระไตรปิฎกศึกษา	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๓	พุทธวิธีการสอน	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๔	ธรรมนิเทศ	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๕	พุทธศิลป์	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๖	เทศกาลและพุทธศาสนพิธี	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๗	พระพุทธศาสนากับสถานการณ์ปัจจุบัน	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๘	นวัตกรรมทางการศึกษา	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๑๙	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒ (๒-๐-๔)
บส ๐๒๐	การศึกษาอิสระ	๒ (๒-๐-๔)

๑๒. แนวสังเขปรายวิชา

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำนวน ๒๔ หน่วยกิต

๑๒.๑ กลุ่มวิชาบังคับ จำนวน ๑๘ หน่วยกิต

บส. ๐๐๑ การปกครองคณะสงฆ์ ๒ (๒-๐-๔)

(Sangha Administration)

ศึกษาพัฒนาการของระบบการปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่สมัยพุทธกาลถึงปัจจุบัน และวิเคราะห์เนื้อหาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับต่างๆ กฎ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศที่สำคัญของคณะสงฆ์ และการปกครองคณะสงฆ์อื่น

บส. ๐๐๒ กฎหมายคณะสงฆ์ ๒ (๒-๐-๔)

(Sangha Law)

ศึกษาเปรียบเทียบมูลเหตุการบัญญัติพระวินัยประเภทความผิดตามพระวินัยองค์ประกอบในการกระทำความผิดตามพระวินัยกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

บส. ๐๐๓ พระสงฆ์กับภาวะผู้นำ ๒ (๒-๐-๔)

(Sangha and Leadership)

ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำการบริหารในองค์การสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์กับความเป็นผู้นำ เน้นความเป็นผู้นำตามแนวพุทธ พระสงฆ์ผู้นำกับการตัดสินใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร และการสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกองค์การ การพูดแบบผู้นำ การพัฒนาสงฆ์ในการเป็นผู้นำ และภาวะผู้นำตามแนวพุทธ

บส. ๐๐๔ การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ ๒ (๒-๐-๔)

(Educational Administration of Thai Sangha)

ศึกษาความเป็นมาของการศึกษาแห่งคณะสงฆ์ พัฒนาการและหลักการบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ โครงสร้างและระบบการศึกษาคณะสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์ต่อการบริหารการศึกษา แนวโน้มการศึกษาสงฆ์ และพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

บส. ๐๐๕ การบริหารงานสาธารณูปการ ๒ (๒-๐-๔)

(Administration of Public Construction)

ศึกษาแนวคิดการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ พัฒนาการงานสาธารณูปการของพระสงฆ์ การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ศิลปกรรมของชาติ งานสาธารณูปการตามแบบ

เอกลักษณ์ประจำภาคต่างๆ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสาธารณูปการ ปัญหาและแนวโน้มการบริหารงานสาธารณูปการ

บส. ๐๐๖ การบริหารศาสนสมบัติ ๒ (๒-๐-๔)

(Administration of Religious Property)

ศึกษาความเป็นมาและประเภทของศาสนสมบัติ กฎและระเบียบที่ว่าด้วยศาสนสมบัติ การบริหารจัดการศาสนสมบัติ และแนวโน้มการจัดการศาสนสมบัติ

บส. ๐๐๗ การบริหารงบประมาณ ๒ (๒-๐-๔)

(Public Budgeting Administration)

ศึกษาความหมายแนวคิด ทฤษฎีและนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ บทบาทและอิทธิพลของการเมืองที่มีต่องบประมาณและการคลังของประเทศ กระบวนการ งบประมาณ เทคนิคและวิธีการวิเคราะห์งบประมาณ

บส. ๐๐๘ สัมมนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๒ (๒-๐-๔)

(Seminar on Sangha Administration)

สัมมนาปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามหัวข้อที่กำหนด

บส. ๐๐๙ การบริหารธุรการ ๒ (๒-๐-๔)

(Administrative Management)

ศึกษาความหมายและขอบข่ายของวิชาการเลขานุการงานสารบรรณ งานการประชุม แบบหรือหนังสือคณะสงฆ์ การบัญชีและการเงินของวัด การจัดเก็บข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ลำดับสมณศักดิ์ และความรู้ทั่วไป โดยเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นสำคัญ

๑๒.๒ กลุ่มวิชาเลือก จำนวน ๖ หน่วยกิต

บส. ๐๑๐ พระพุทธศาสนากับการศึกษาสงเคราะห์ ๒ (๒-๐-๔)

(Buddhism and Social Welfare Education)

ศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของพระพุทธศาสนา บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ศึกษากรณีตัวอย่าง เช่น การศึกษาเด็กก่อนเกณฑ์ การศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัด การศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย และการศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสงเคราะห์

บส. ๐๑๑ พระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์ ๒ (๒-๐-๔)

(Buddhism and Social Works)

ศึกษาแนวคิดการสังคมสงเคราะห์ของพระพุทธศาสนา บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เช่น การสาธารณสุข การสาธารณสงเคราะห์ การสงเคราะห์ด้านจิตใจ และการศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์

บส. ๐๑๒ พระไตรปิฎกศึกษา ๒ (๒-๐-๔)

(Tipitaka Studies)

ศึกษากำเนิดและพัฒนาการคัมภีร์พระไตรปิฎกการจำแนกคัมภีร์พระไตรปิฎก และสำรวจเนื้อหาสาระของคัมภีร์พระไตรปิฎกโดยสังเขป แนวการจำแนกพระไตรปิฎกของพระอรหันตเถระ ความหมายของพระไตรปิฎกในประเทศไทยระบบการสืบค้นคัมภีร์พระไตรปิฎกด้วยคอมพิวเตอร์ (BUDSIR) และพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บส. ๐๑๓ พุทธวิธีการสอน ๒ (๒-๐-๔)

(Buddha's Teaching Methods)

ศึกษาหลักการและวิธีสอนของพระพุทธเจ้า การวิเคราะห์ธรรมชาติผู้เรียนคุณสมบัติของผู้เรียน วัตถุประสงค์ในการสอน การเลือกวิธีการสอนตามแนวไตรสิกขา อริยสัจ ๔ อนุปพิภพิกถา และนวัคส์ตฤศาสน์

บส. ๐๑๔ ธรรมนิเทศ ๒ (๒-๐-๔)

(Dhamma Communication)

ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิเทศศาสตร์ หลักการและวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ศิลปะการเขียนบทความ ศิลปะการพูดในที่ชุมชน การพัฒนาบุคลิกภาพเกี่ยวกับการพูด การเทศนา การแสดงปาฐกถาธรรม การอภิปราย วิธีการใช้สื่อประกอบการบรรยาย บทบาทและอิทธิพลของสื่อต่อการเผยแพร่ธรรมะ

บส. ๐๑๕ พุทธศิลป์ ๒ (๒-๐-๔)

(Buddhist Arts)

ศึกษาพัฒนาการของพุทธศิลป์ในอินเดีย และคลื่นพระพุทธศาสนาที่เข้ามาสู่ประเทศไทยซึ่งสัมพันธ์กับสกุลศิลปะสมัยต่างๆ จนเกิดเป็นสกุลศิลปะในประเทศไทยทั้งด้านประติมากรรม จิตรกรรม และสถาปัตยกรรม อิทธิพลของพุทธศิลป์ในสังคมไทยและแนวทางใน

การอนุรักษ์พุทธศิลป์ ปรัชญาธรรมทางวัตถุและความงามจากพุทธศิลป์สมัยต่างๆ ในประเทศไทย
โดยอาศัยพุทธลักษณะ

บส. ๐๑๖ เทศกาลและพุทธศาสนพิธี ๒ (๒-๐-๔)

(Buddhist Festivals and Traditions)

ศึกษาเทศกาลและพิธีกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ความหมาย
คุณค่าของเทศกาล และพิธีกรรมนั้นๆ ให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องโดยเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติ

บส. ๐๑๗ พระพุทธศาสนากับสถานการณ์ปัจจุบัน ๒ (๒-๐-๔)

(Buddhism and Current Affairs)

ศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของพระพุทธศาสนาในประเทศ
ต่างๆ ทั้งในทวีปเอเชียและยุโรป อเมริกาและออสเตรเลีย ผลกระทบของลัทธิการเมืองและศาสนา
อื่นๆ ที่มีต่อสถานะของพระพุทธศาสนา อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมโลก และบทบาท
ขององค์พระพุทธรูปศาสนาระดับนานาชาติ

บส. ๐๑๘ นวัตกรรมทางการศึกษา ๒ (๒-๐-๔)

(Innovation in Education)

ศึกษาแนวคิดใหม่และทางเลือกสำหรับการศึกษาทั่วไป ทฤษฎีและ
แนวโน้มเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา แนวคิดใหม่ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา และ
การจัดจรรยาศึกษาในโรงเรียน ความสำคัญและพัฒนาการของสื่อการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา
และแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา และแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษาคณะสงฆ์

บส. ๐๑๙ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒ (๒-๐-๔)

(Local Wisdom)

ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นองค์ความรู้
ความสามารถของชาวบ้านที่สั่งสมสืบทอดกันมาอันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่จะแก้ไข
ปัญหาปรับตัว เรียนรู้และมีการสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่อันเป็นแก่นของชุมชนให้อยู่รอดจนถึง
ปัจจุบัน

บส. ๐๒๐ การศึกษาอิสระ ๒ (๒-๐-๔)

(Independent Studies)

เลือกปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามความสนใจ และ
เขียนเป็นรายงานการศึกษาหรือภาคินิพนธ์ ในการควบคุมของอาจารย์